

Psikolojik Danışman Adaylarına Pandemi Döneminde Danışmanlık Becerilerinin Kazandırılması: Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme

Ali Güllü¹

İsmail Yelpeze²

Özet: Psikolojik danışma, ruh sağlığı konusunda yardıma ihtiyacı olanlara sunulan profesyonel bir hizmettir. Bu yardım hizmetini sağlayacak psikolojik danışmanların bir eğitimden geçerek belirli yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Bu yeterlikler üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık (RPD) lisans programlarında verilmektedir. Bu çalışmanın amacı, RPD son sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma becerilerini Covid-19 pandemi sürecinde nasıl kullandıklarına ilişkin deneyimleri araştırmaktır. Araştırmanın katılımcıları üç farklı üniversiteden RPD son sınıftaki bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan 62 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile yürütülmüştür. Veriler çevrimiçi ortamda Psikolojik Danışma Oturumları İçin Temel Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği ve araştırmacılar tarafından oluşturulan açık uçlu sorularla toplanmıştır. Bulgulara bakıldığında, psikolojik danışman adaylarının iletişim ve ilişki kurma, danışanı değerlendirme ve müdahale becerileri noktasında kendilerini yeterli hissettikleri bulunmuştur. Katılımcılar ortalama sekiz oturum danışma yapmışlardır. Psikolojik danışman adayları kendi becerilerini artıran etmenler olarak model alma, alınan teorik dersler, süpervizyon, uygulama yapma, alınan okul dışı eğitim, araştırma ve kişilik özellikleri olarak belirtmişlerdir. Engelleyici etmenler olarak; dersin uygulanma biçimi, ulaşılan uygulama sayısı, kuramsal temel kaynaklı, süpervizör, danışma fiziksel ortamı, kaynak eksikliği, terapötik ortam, psikolojik danışma becerileri ve kişisel özellikleri olarak belirtmişlerdir. Danışmanlık becerilerini artırmak için sundukları öneriler ise süpervizör, uygulama imkânı ve sayısı, kuramsal psikolojik danışma becerileri, yüz yüze eğitim, terapötik ortam ve kişilik özelliklerinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Danışma becerileri, Pandemi, Psikolojik danışma

Type / Tür:

Research /Araştırma

Received / Geliş Tarihi:

2 Ekim 2023

Accepted / Kabul Tarihi:

5 Ocak 2024

Page numbers / Sayfa no:

86-103

Suggested APA Citation /Önerilen APA AtıfBiçimi:

Güllü, A. & Yelpeze, İ. (2024). Psikolojik Danışman Adaylarına Pandemi Döneminde Danışmanlık Becerilerinin Kazandırılması: Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme. *Kahramanmaraş Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 86-103.

¹Dr.Öğretim Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, agll20000@gmail.com.

²Sorumlu Yazar, Doç.Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, ismailyelpeze@gmail.com

Gaining Counseling Skills to Counselor Candidates during the Pandemic Period: An Evaluation of Individual Counseling Practices

Abstract

Counseling is a professional service offered to those who need help with their mental health. Psychological counselors who provide help service are expected to have certain competencies through training. These competencies are given in the guidance and psychological counseling (RPD) undergraduate programs of universities. The purpose of this study was to investigate the experiences of RPD senior students on how they use their psychological counseling skills during the Covid-19 pandemic. The participants of the study consisted of 62 students from three different universities who took the RPD fourth-year individual counseling practice course. The research was carried out with a phenomenological design, one of the qualitative research methods. Data were collected online with the Basic Counseling Skills Scale for Counseling Sessions and open-ended questions created by the researchers. According to findings, it was found that the counselor candidates felt competent in terms of communication and relationship building, client evaluation and intervention skills. Participants had an average of eight sessions of counseling. Psychological counselor candidates stated that the factors that increase their skills were modeling, theoretical courses, supervision, practice, out-of-school education, research and personality. As blocking factors; they stated the way of application of the course, number of applications reached, theoretical basis, supervisor, counseling physical environment, lack of resources, therapeutic environment, counseling skills and personal characteristics. The suggestions they offered to increase their counseling skills consist of supervisor, opportunity and number of practice, theoretical counseling skills, face-to-face training, therapeutic environment and personality.

KeyWords: Counseling skills, Covid-19, Pandemic, Psychological counseling

Giriş

İnsanlar çeşitli psikolojik sorunlar yaşadıklarında bunun üstesinden gelmek için kendi kaynakları yetersiz kaldığında bir profesyonelden yardım almaya ihtiyaç duyabilirler. Psikolojik sağlık hizmeti sunan profesyonellerden biri de psikolojik danışmanlardır. Psikolojik danışma; sorunlarına çözüm bulma, güçlü ve zayıf yönlerini tanıma, çevreye uyum sağlama veya yaşamına anlam katması için bireylere yardım etmeyi amaçlamaktadır (Ekoja, 2008). Danışmanlara yeterli psikolojik destek sunma sorumluluğu olan psikolojik danışmanların çeşitli bilgi ve becerilere sahip olması için de profesyonel bir eğitim alması gerekmektedir.

Psikolojik Danışma ve İlgili Programların Akreditasyonu Kurulu (CACREP, 2009) ve ACA Etik Kuralları (ACA, 2005), etik ve etkili hizmetlerin sunumunda danışmanların mesleki eğilimlerinin ve davranışlarının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ancak, psikolojik danışmanların belirli danışmanlık becerilerini ve temel mesleki eğilim ve davranışları tanımlamada zorluklar olduğu da dikkati çekmektedir (Bernard ve Goodyear, 2009).

Psikolojik danışmanların becerileri incelenirken ilk zamanlar sözel tepkilere, sonrasında danışmanların kolaylaştırıcı rolüne odaklanıldığı, daha yakın zamanda ise bunların yanına sözel olmayan tepkilerin de eklenildiği belirtilmektedir (Swank, Lambie, & Witta, 2012). Günümüzde ise psikolojik danışmanlık becerilerine ilişkin çok daha detaylı açıklamaların olduğu görülmektedir. Örneğin Carkhuff (2000), danışma becerilerini; tepki verme, kişiselleştirme ve adım atma olarak gruplandırırken; Egan (1997) danışmanlara sorunlarını belirleme, isteklerini netleştirme ve amaçlarına ulaşabilmeleri için yöntemler geliştirmesine

yardım etme becerileri olarak sınıflamaktadır. Hill ve ark. (2008) bir danışmanlık seansı yürütmek için psikolojik danışmanların keşif becerileri, bilgi ve eylem becerilerine sahip olması gerektiğini, Paw (2008) ise temel becerilere, çeşitli danışmanlık tekniklerine sahip olması ve rehberlik ve danışma sürecinin danışanlarına adil bir şekilde gerçekleştirilebileceğine dair teorileri uygulayabilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ivey ve arkadaşlarına (2018) göre temel danışmanlık becerileri şunlardır; soru sorma, gözlem yapabilme, destekleme, açıklama, özetleme, duygu yansıtması, yüzleştirme, yansıtma ve yorumlama. Egan'a (1997) göre, psikolojik danışmanların en temel ihtiyacı, danışma sürecinde etkili olmalarına yarayacak olan etkin dinleme, empatiyle ilişki kurma, saygı, somutluk ve içtenlik gibi becerileri kazanmaktır. Danışmanların bu becerileri kullanabilmesi danışman-danışan arasındaki oluşan ilişkiye bağlıdır. Ancak güvene dayalı bir ilişki oluştuğunda bir çalışma ortamı oluşturulabilir ki bu ilişkiye psikolojik danışmada terapötik ilişki denilmektedir (Gelso ve Carter, 1994). Sonuç olarak psikolojik danışmanların etkili ve etik bir hizmet sunabilmeleri için, terapötik ilişki kurabilme, danışanın sorunlarını kavramsallaştırıp amaç oluşturabilme, sorunların çözümü için etkin müdahale planları geliştirebilme ve doğru zamanda danışma sürecini sonlandırabilme becerilerine sahip olması beklenir.

Psikolojik danışmanlar, uygun danışma becerilerini üniversitelerin ilgili bölümlerinde kazanmaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 2018 yılında üniversitelere gönderdiği Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) lisans programında hem teorik hem de uygulama içeren dersler olduğu görülmektedir. Çünkü eğitim sisteminin, psikolojik danışman adaylarına mesleki yaşamlarında ihtiyaç duyabilecekleri her türlü danışmanlık mesleği becerisi kazandırması beklenmektedir (Rust ve ark., 2013). Programda yer alan bazı dersler danışmanlık mesleğine ilişkin bilgi edinmeyi amaçlarken, bazı derslerin beceri kazandırma, bazılarının ise becerileri uygulama gibi amaçlarının olduğu görülmektedir. Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi de psikolojik danışman adaylarının danışma becerilerini gerçek danışma ortamında ilk kez sınadıkları bir derstir. Her ne kadar farklı uygulamalar olsa da bu ders psikolojik danışman adayının gerçek bir danışanla karşılaşması, ona yardım hizmeti vermesi ve dersin sorumlusu öğretim elemanından süpervizyon olarak becerilerini geliştirmesi şeklinde ilerlemektedir. Psikolojik danışman adayları eğer lisansüstü eğitimlerine devam etmezler veya süpervizör eşliğinde uygulamalı terapi eğitimi almazlar ise bu dersten başka, bireyle danışma uygulamalarına ilişkin süpervizyon alacakları başka ders bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu dersin psikolojik danışman adaylarının danışma becerileri kazanma ve geliştirmesi için önemli olduğu açıktır. Çünkü lisans mezuniyeti sonrası çeşitli kurumlarda görev alarak psikolojik danışma mesleğine adım atmaktadırlar. Ancak Covid-19 pandemisi nedeniyle üniversitelerin uzaktan eğitime geçmiş olması, bireyle psikolojik danışma uygulama dersinin işleyişini de etkilemiştir. Bu durumun en önemli sınırlılıklarından biri, psikolojik danışman adaylarının yüz yüze danışma yürütme imkânlarının azalması ya da ortadan kalkması durumudur. Bu nedenle birçok psikolojik danışman adayı danışma oturumlarını hiç tecrübeleri olmamalarına ve ayrı bir bilgi tecrübe gerektirmesine rağmen çevrimiçi olarak yürütmek zorunda kalmıştır. Nitekim psikolojik danışma uygulamaları için birtakım bilgi ve beceri gerekirken, çevrimiçi uygulamaların kendine özgü başkaca dikkat edilmesi gereken konuları bulunmaktadır. Örneğin terapötik ilişkinin oluşturulması, gizliliğin

sağlanması, etkinliklerin uygulanması gibi konular çevrimiçi psikolojik danışmalarda daha zor olmaktadır. İkinci sınırlı yanı ise yüz yüze süpervizyon alamamış olmalarıdır. Yüz yüze grupla süpervizyon sayesinde psikolojik danışman adayları birbirinden de öğrenebilmekte ve sınıf içi uygulamalarla becerilerini geliştirme fırsatı bulabilmektedirler. Uzaktan süpervizyon sürecinde her öğrenci aynı anda derse katılmadığı için, internet erişimi ve cihazlarının özelliklerinin sınırlılığı nedeniyle akranlarının deneyimlerini öğrenme fırsatlarını da kaybetmektedirler. Sonuç olarak psikolojik danışman adaylarının danışma becerilerini geliştirmesi için önemli bir uygulama dersi olan bireyle psikolojik danışma uygulamalarının Covid-19 pandemi sürecinde nasıl yürütüldüğü, öğrencilerin danışma becerilerini ne kadar geliştirebildikleri, ne tür zorluklarla karşılaştıklarının araştırılması önemli görünmektedir. Süreçteki aksamalar ortaya çıkarıldığında sonraki dönemler için alınabilecek önlemler belirlenebilir. Bu sayede danışman adaylarının eğitimlerinde nitelik olarak iyileştirmeler sağlanabilir.

Bu çalışmanın temel amacı, psikolojik danışman adaylarının danışma becerilerinin düzeyini belirlemek ve bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin yürütülmesine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Uzaktan eğitim yoluyla ders alan psikolojik danışman adaylarının ilişki kurma, problemi değerlendirme ve müdahale beceri düzeyleri nasıldır?
2. Uzaktan eğitimin psikolojik danışman adaylarının danışma becerilerini geliştirmelerine katkısı olan etmenler nelerdir?
3. Psikolojik danışma becerilerinin istenilen düzeye çıkarılmasını engelleyen uzaktan eğitim etmenleri nelerdir?
4. Psikolojik danışma becerilerinin istenilen düzeye çıkarılması için psikolojik danışman adaylarının uzaktan eğitim uygulamaları için önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen ile yürütülmüştür. Fenomenolojik çalışma, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (Creswell, 2015). Bu çalışmada da psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi kapsamında psikolojik danışma becerilerini geliştirme ve uygulama sürecindeki deneyimlerine ilişkin ortak anlam oluşturulmak amaçlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını belirlemede ölçüt örneklem ve ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Üç farklı devlet üniversitesinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programı dördüncü sınıf öğrencileri hedef kitle olarak belirlenmiştir. Örneklem ölçütü “bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alıyor olmak” olarak belirlenmiştir. Üniversitelerin ilgili anabilim dalı sosyal medya gruplarına veri toplama formları bağlantısı gönderilmiş ve gönüllü olanların araştırmaya katılması talep edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 16’sı erkek, 46’sı kadın olmak üzere toplam 62 kişiden oluşmaktadır.

Verilerin toplandığı dönemde tüm üniversiteler uzaktan eğitim ile devam etmekteydi. Hatta sokağa çıkma yasağı da vardı. Bu nedenle psikolojik danışman adaylarının danışan bulma konusunda zorlandıkları dikkate alınmalıdır. Bunun yanında uzaktan eğitim deneyimi de birçok öğrenci ve öğretim elemanın hayatında ilk kez yer almaya başladığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, nitel veriler için üç açık uçlu soru ve Psikolojik Danışma Oturumları İçin Temel Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği den oluşmaktadır.

Psikolojik Danışma Oturumları İçin Temel Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği

Bu ölçek Hackney ve Cormier’in (2008) Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri kitabından alınmıştır. Ölçme aracının uyarlaması değil sadece dil çevirisi yapılmıştır. Ölçme aracı, süpervizörlerin psikolojik danışman adaylarını değerlendirme sürecinde kullanmalarına uygun olarak beş bölümden oluşmaktadır. Ancak bu çalışmada psikolojik danışman adayları kendini değerlendireceği için buna uygun olan ilk üç bölüm alınmıştır. Bu bölümler iletişim ve ilişki kurma, danışanı değerlendirme ve müdahale becerilerinden oluşmaktadır. Otuz iki maddeden oluşan bu bölümlerdeki maddeler likert tipinde hazırlanmış ve 1 (geliştirilmesi gerekir) 5 (beklentilerin üzerinde) arasında değerlendirilmektedir. Bu örnekleme yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa değerleri toplam ölçek için ,95; ilişki ve iletişim kurma boyutu için ,85; danışanı değerlendirme becerileri için ,93 ve müdahale becerileri için ,91 bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu ve Açık Uçlu Sorular

Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu formda katılımcıların demografik bilgilerinin yanı sıra bir dönemde kaç psikolojik danışma oturumu yaptığı, online ve yüz yüze sayıları ve oturumlarda sonlandırma oturumu yapıp yapmadığı sorulmuştur. Ayrıca psikolojik danışma becerilerini geliştirmeye yönelik deneyimlerini almak için de aşağıdaki açık uçlu sorular sorulmuştur:

- Psikolojik danışma becerilerinizi geliştirmenize katkı sağlayan etmenleri yazınız.
- Psikolojik danışma becerilerinizi istediğiniz düzeyde geliştirmenizi engelleyen etmenleri yazınız.
- Psikolojik danışma becerilerinizi istediğiniz düzeyde geliştirmeniz için nelerin farklı olmasını beklerdiniz?

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile katılımcıların bireyle psikolojik danışma uygulaması deneyimlerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorular ve Psikolojik Danışma Oturumları İçin Temel Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği maddeleri çevrimiçi ortamda uygulanmıştır. Araştırma formları bağlantısı üç farklı üniversitede rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans öğrencilerinin olduğu gruplarda paylaşılmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin formu doldurmaları talep edilmiştir.

Verilerin nicel analizinde, psikolojik danışma becerileri ölçeğinden alınan puan ortalamaları üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Puanların ortalamasının altında ya da üstünde olması dikkate alınarak bulgular yorumlanmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bir araştırmacı analizleri yapmış, sonra diğer araştırmacı ile birlikte içerik ve kod uyumuna bakılmıştır. İki araştırmacının ortak görüşü doğrultusunda kodlar ve temalar belirlenmiştir.

Bulgular

Psikolojik danışman adaylarının aldıkları bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi kapsamında bir dönemde yaptıkları bireyle psikolojik danışma oturum sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Yürüttükleri Bireyle Psikolojik Danışma Oturum Sayıları

Oturum Sayıları	En az	En fazla	Ortalama
Yüz yüze oturum sayısı	0	14	4,60
Online oturum sayısı	0	24	3,37
Toplam oturum sayısı	0	24	7,81

Sonlandırma oturumu yapanların sayısı: 52 öğrenci

Tablo 1’de görüldüğü üzere bazı öğrenciler (bir öğrenci) hiç psikolojik danışma oturumu yapmazken 24 psikolojik danışma oturumu yapanlar da bulunmaktadır. Ortalama yaklaşık yedi oturumun dördü yüz yüze, üçü ise çevrimiçi yapılmış görünmektedir. 52 katılımcı ise psikolojik danışma sürecinde sonlandırma oturumu yapmıştır. Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine yönelik ölçme aracından aldıkları puanlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların Psikolojik Danışma Beceri Düzeylerine İlişkin Bulgular

Psikolojik Danışma Becerileri	En az	En fazla	Ortalama	Ss
İletişim ve ilişki kurma becerisi	3,27	5	4,15	0,47
Danışanı değerlendirme becerisi	2,45	5	3,88	0,59
Müdahale becerisi	2,30	5	3,72	0,63
Temel psikolojik danışma becerileri (toplam)	2,80	5	3,91	0,51

Tablo 2’de görüldüğü üzere ilişki kurma puan ortalaması 4,15; danışanı değerlendirme puan ortalaması 3,88; müdahale becerileri puan ortalaması 3,72 ve toplam beceri puan ortalaması 3,91 bulunmuştur. Bu değerlerin hepsinin ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir. En yüksek düzeyin ilişki kurmada olduğu görülmekte, sonra danışanı değerlendirme ve müdahale becerileri olarak sıralanmaktadır.

Katılımcılarının bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersindeki deneyimlerine yönelik kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar içerik analizi yapılarak kodlanmış ve ortaya çıkan temalar ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

İçerik Analizinde Ortaya Çıkan Temalar ve Kodlar

Ana Tema	Alt Tema	Kodlar
<i>Katkı Sağlayan Etmenler</i>	Model Alma	▪ Örnek oturum videoları izleme
		▪ İlgili diziler izleme
		▪ Terapötik becerilerin sergilendiği videolar izleme
		▪ Yapılan oturumların videolarını tekrar izleme
Alınan Teorik Dersler		▪ Bireyle psikolojik danışma dersini almış olma
		▪ Alan kitaplardan çok fazla araştırma yapmış olma
		▪ Psikolojik danışma becerilerini içeren kitaplar okuma
		▪ Lisans süresince alınan dersler
		▪ Psikolojik danışma ilke ve tekniklerini içeren kitaplar

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tavsiye edilenden daha fazla okuma ▪ Yardım etme sanatı kitabı, danışmanlık incileri gibi kitaplar
Süpervizyon	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İlk oturumlarda yanlış yaptığım noktalarda süpervizörümün geri bildirimleri ▪ Süpervizörümün tıkanıp gittiğim noktalarda yol göstermesi, ▪ Deşifrelerime aldığım dönütler ▪ Ekip arkadaşlarımın yaptığı farklı yorumlar ▪ Farklı bakış açılarından problemi görmek ▪ Gerekliğinde sınıf arkadaşlarımdan fikir almam ▪ Akran süpervizörlüğü sayesinde bilgi ve yardım almam
Uygulama Yapma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uygulama yapma ▪ Birden fazla problem alanıyla çalışmak ▪ Daha çok danışanla çalışma
Alınan okul dışı eğitim	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Katıldığım çevrimiçi etkinlikler ▪ Aldığım eğitimler
Araştırma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Okuduğum makaleler ▪ Araştırmalardan edindiğim bilgiler ▪ Kuramlara ilişkin araştırma yapma ▪ Profesyonellerin gerçekleştirmiş olduğu oturumların deşifrelerini okuma ▪ Danışma sonlarında fark ettiğim hatalarımı not almam ve doğrularımı öğrenmeye çalışma ▪ Süreç üzerine ve süreçte kullanılacak terapötik teknikler hakkında okumalar yapma
Kişilik özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İnsanları dinlemeyi, onları anlamaya çalışmayı sevmek ▪ Empatik olmak ▪ Hatalarına karşı duyarlı olmak ▪ Kendini geliştirmeye açık olmak ▪
Dersin uygulama biçimi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bireysel Psikolojik Danışma Uygulaması dersini çevrimiçi yürütmek ▪ Oturumları çevrimiçi olarak yürütmek ▪ Online yapılan danışmalarda yaşanan teknik sıkıntılar ▪ Danışma ortamının da sanal olması
Engelleyen Etmenler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uygulama öncesi sınıf içi danışma örneği yapılamamasından kaynaklanan uygulama yetersizliği ▪ Pandemi nedeniyle danışan bulmanın zorluğu ▪ Pandemiye danışanı uygulamayı yüz yüze yapmaya ikna etmenin zorluğu ▪ Tek danışanla uygulama yapabilmemiş olma

Kuramsal temel kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duygu ifadelerinde sınırlı bilgiye sahip olma ▪ Aldığım eğitimin yetersiz kalması ▪ Danışanın dirençleri ve bu dirençlerle baş etme konusundaki bilgi eksiklikleri ▪ Kuramsal bilgi yetersizliği
Süpervizör	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Süpervizörün hatalara karşı aşağılayıcı geri dönütleri ▪ Pandemi süreciyle birlikte yeterli süpervizyon desteği alamama ▪ Süpervizyonun verilme zamanlama sınırlılığında dolayı anlık dönüt alamama ▪ Pandemi sebebi ile süpervizöre her an ulaşamama ▪ Sınıf arkadaşlarımla yürüttüğüm oturumları izleyememe ▪ Süpervizyonu online alma ▪ Süpervizörle yazarak iletişim kurmanın zorluğu
Danışma fiziksel ortamı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulaşılabilen ortamın danışma için uygun olmaması ▪ Danışma ortamını dış seslerden yalıtma zorluğu ▪ Çevrimiçi uygulamada ev ortamının danışma için uygun olmaması
Kaynak Eksikliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulaşılabilir bilgi kaynaklarının yetersiz olması ▪ İnternet bağlantı kesintileri
Terapötik Ortam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Danışma oturumlarını yüz yüze yapamama ▪ Danışanların danışma esnasındaki jest ve hareketlerini tam göremiyor olma ▪ Yüz yüze yapılan danışmada her iki tarafın virüs kaygısı nedeniyle odaklanamama ▪ Online oturumlarda danışanın yeterince kendini açmaması ▪ Danışanın isteksizlik benzeri davranışlar sergilemesinden kaynaklı engellenmişlik hissinin yaşanması
Psikolojik Danışma Becerileri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Özellikle duygusal anların yaşandığı zamanlarda sempati gösterme, tıkanma ve heyecan duyma ▪ Psikolojik danışma becerilerini yaşamadaki deneyimsizlik ▪ Getirilen sorunlara bakış açılarının umulduğu kadar gelişmemiş olması ▪ Danışma becerilerini okulda derste uygulamalı görmemiş olma ▪ Danışana yanlış bir müdahalede bulunma stresi ve kaygısı
Kişisel özellikler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Danışmanın kendi yaşantıları, önyargıları ve kendine güvenmeme ▪ Deneyimsizliğin verdiği tereddüt, çekingenlik, endişe, yetersizlik hissi ve yaşanan heyecan ▪ Danışmanın kendi psikolojik rahatsızlığı, gerçekçi olmayan düşünceleri ▪ Danışanın her zaman danışman rolünü benimseyememesi ▪ Diğer derslerden kaynaklı yaşanan yoğunluk

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pandemi sürecinin danışmana verdiği bıkkınlık hissi
	Süpervizör	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daha nitelikli bir süpervizör ▪ Süpervizörün daha fazla ilgi göstermesi ▪ Süpervizörün daha olumlu tutum içinde olması ▪ Süpervizyon desteğinin daha etkili olabilmesi ▪ Süpervizyonun ihtiyaç duyulan zamanda verilmesi ▪ Süpervizyona ayrılan sürenin daha uzun olması sayesinde danışman adaylarının ayrıntılı dönütler alabilmesi ▪ Birden çok süpervizörden destek alabilme ▪ Süpervizyonun bireysel ve anında dönüt düzeltme yapılabilecek şekilde olması için süpervizörün destek verdiği danışman aday sayısının çok daha az sayıda olması
	Uygulama imkanı ve sayısının	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daha fazla uygulama yapabilme imkanı sağlanması ▪ Farklı yaş aralıklarındaki danışanlarla uygulama yapabilme imkanı sağlanması ▪ Rehabilitasyon merkezlerinde ve cezaevlerinde uygulama yapma imkanı sağlanması ▪ Uygulamalı eğitimlerin ücretsiz olarak verilmesi ▪ Danışma uygulamaları için üniversitenin danışma odaları imkanının sağlanması ▪ Zorunlu tutulan oturum sayısının daha az kişi sayısının artırılması ▪ Danışma ortamının ev yerine daha profesyonel bir ortamın sağlanması ▪ İhtiyaç duyulan kaynaklara ulaşımın sağlanması ▪ Ortam olarak danışma odasında bu dersi yapmak isterdim çünkü evde danışan anlattıklarının duyulacağından
<i>Psikolojik Danışman Adayının Önerileri</i>		
	Kuramsal psikolojik danışma becerileri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Danışman adaylarının daha fazla alan taraması için yönlendirilmesi ▪ Daha çok kitap okuma, daha çok video izlemeye yönlendirilmesi ▪ Etik dersini bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinden önce verilmesi ▪ Teknikler, uygulamalar ve beceriler hakkında daha geniş bilgi verilmesi ve uygulama imkanı sağlanması ▪ Model yoluyla öğrenmenin sağlanması ▪ Uygulamalı eğitim seminerlerine katılma imkanı
	Yüz yüze eğitim	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Üniversitelerin açılması ▪ Yüz yüze danışma yapabilme ▪ Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini yüz yüze alma ▪ Derste, deşifreler üzerine daha ayrıntılı dönüt alabilme ▪ Derste hocamızın eşliğinde örnek uygulamalar yapma ▪ Yüz yüze eğitim seminerlerine katılabilme

Terapötik ortam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Online danışma yerine gerçek terapötik ortamın olumlu etkisinin oluşabilmesi için uygulamanın profesyonel ortamda yapılmasının sağlanması ▪ Üniversitenin psikolojik danışma odalarının kullanıma açılması
Kişilik özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Danışman adaylarının kendi psikolojik sorunlarının üstesinden gelme ve terapötik sürece yansıtma konusunda öğretim üyelerinin eğitim vermesi ▪ Danışma sürecinde daha rahat olma ve kendine güven konusunda öğretim üyelerinin eğitim vermesi

Tablo 3’te görüldüğü üzere nitel verilerin analizi sonucunda üç ana tema ve 22 alt tema ortaya çıkmıştır. Birinci ana tema “katkı sağlayan etmenler”, ikinci ana tema “engelleyen etmenler” ve üçüncü ana tema “psikolojik danışman adaylarının önerileri” olarak isimlendirilmiştir.

Birinci ana tema altında; model alma, alınan teorik dersler, süpervizyon alma, uygulama yapma, okul dışı eğitim alma, araştırma ve kişilik özellikleri olmak üzere yedi alt temanın olduğu görülmektedir. Bu temalar içinde özellikle pandemi sürecinde izlenen örnek psikolojik danışma videoları, diziler ve süpervizörlerden alınan geri bildirimlerin en çok katkı sağlayan kodlar olduğu gözlenmiştir. Her bir alt temaya ilişkin örnek kodlar:

“Örnek oturum videoları izleme, psikolojik danışma ilke ve tekniklerini içeren kitaplar, süpervizörümün tıkanıp gittiğim noktalarda yol göstermesi, birden fazla danışanla, birden fazla problem alanıyla çalışmak, aldığım eğitimler, kuramlara ilişkin araştırma yapma, insanları dinlemeyi, onları anlamaya çalışmayı sevmek.”

Engelleyen etmenler ana teması altında; dersin uygulama biçimi, ulaşılan uygulama sayısı, kuramsal temel kaynaklı, süpervizör, danışma fiziksel ortamı, kaynak eksikliği, terapötik ortam, psikolojik danışma becerileri ve kişisel özellikler olmak üzere dokuz alt tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar içinde; “oturumları çevrimiçi olarak yürütmek, pandemi nedeniyle danışan bulmanın zorluğu, kuramsal bilgi yetersizliği, pandemi sebebi ile süpervizöre her an ulaşamama, ulaşılabilen ortamın danışma için uygun olmaması, internet bağlantı kesintileri, danışanların danışma esnasındaki jest ve hareketlerini tam göremiyor olma, özellikle duygusal anların yaşandığı zamanlarda sempati gösterme, tıkanma ve heyecan duyma, danışmanın kendi yaşantıları, önyargıları ve kendine güvenmeme” gibi kodlar ön plana çıkmaktadır.

Nitel bulgulardan ortaya çıkan üçüncü tema psikolojik danışman adaylarının önerileridir. Önerilere ilişkin ana tema altındaki alt temalarda yer alan kodlarda katılımcıların bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde psikolojik danışma becerilerini iyileştirici etmenler belirtmişlerdir. Bu ana tema altında; süpervizör, uygulama imkanı ve sayısı, kuramsal psikolojik danışma becerileri, yüz yüze eğitim, terapötik ortam ve kişilik özellikleri olmak üzere altı alt tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar altında da “süpervizyona ayrılan sürenin daha uzun olması, daha fazla uygulama yapabilme imkanı sağlanması, teknikler, uygulamalar ve

beceriler hakkında daha geniş bilgi verilmesi ve uygulama imkanı sağlanması, derste hocamızın eşliğinde örnek uygulamalar yapma, üniversitenin psikolojik danışma odalarının kullanıma açılması ve danışma sürecinde daha rahat olma ve kendine güven konusunda öğretim üyelerinin eğitim vermesi” gibi kodlar yer almaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, Covid-19 pandemi kısıtlamaları döneminde rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersindeki deneyimleri araştırılmıştır. Nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma oturum sayılarının onlinedan daha fazla yüz yüze yaptıkları görülmüştür. Bazı öğrenciler gerçek danışanla hiç oturum gerçekleştirmezken, yüz yüze 14 ve online 24 danışma oturumu gerçekleştiren adayların olduğu da dikkati çekmektedir. Daşçı ve ark. (2017) tarafından yapılan çalışmada 255 RPD son sınıf öğrencisi bir dönemde ortalama 5 danışma oturumu (1-23 arasında değişen) gerçekleştirmişlerdir. Bu bulgular, okullara göre veya süpervizörlere göre oturum sayılarının değiştiğini göstermektedir.

Psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Yeterlik alanları içerisinde ise ilişki kurma becerilerinde psikolojik danışman adayları kendilerini en yetkin hissederken, danışanı değerlendirme konusunda biraz daha az yeterli, müdahale becerilerinde ise en az yeterli hissettikleri bulunmuştur. Korban'ın (2018) yaptığı çalışmada okul psikolojik danışmanları kendi becerilerini orta düzeyde olarak algılamışlardır. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde psikolojik danışmanlar ve adayları, kendilerini danışmanlık becerileri konusunda yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmanın nitel verileri ile yapılan içerik analizinde psikolojik danışman adayları psikolojik danışma becerilerini iyileştirici birçok unsurdan bahsetmişlerdir. İlk olarak önceki dönemlerde aldıkları teorik derslerin çok destekleyici olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda özellikle psikolojik danışma ilke ve teknikleri, psikolojik danışma becerileri, psikolojik danışma kuramları, kurum deneyimi ve okullarda RPD uygulamaları gibi derslerin uygulamaya hazırladığı söylenebilir. Ancak bu derslerin içeriğinin nasıl yapıldığına ve yürütüldüğüne ilişkin ortak bir yapının olmamasına yönelik eleştiriler de bulunmaktadır (Meydan, 2014). Özellikle uygulama öncesi beceri geliştirmeye yönelik derslerin sürelerinin uzatılması gerektiği de dikkati çekmektedir (Hill ve ark., 2007).

Okul dışı alınan eğitimlerin ve öğrencilerin kendi kişilik özelliklerinin süreci yönetmelerinde katkı sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcılar psikolojik danışma uygulaması ile ilgili video veya filmler izlemenin fayda sağladığını belirtilmiştir. Öz-Soysal ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları çalışmada okul psikolojik danışmanları mesleki bilgi ve becerilerini artırmak için üniversite eğitimine ek olarak özel kurslara, hizmet içi eğitimlere ve yazılı kaynaklara başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda psikolojik danışma oturumu örnek kayıtlar oluşturularak öğrencilerin izlemesi sağlanabilir. Bunun yanında sınıfta örnek oturumlarda yapılabilir. Öğrencilerin talep ettiği üzere uygulama yapmak onların becerilerini deneme fırsatı sunmanın yanında yanlışlarını görüp düzeltme imkanı da getirmektedir.

Süpervizyon desteği kapsamında, yanlış yaptıklarında süpervizörden geribildirim almanın destekleyici olduğu görülmüştür. Süpervizörün yanı sıra akranlarını paylaşımları ve uygulamaları ile de becerilerini artırdıkları görülmektedir. Literatüre bakıldığında akran geribildirimlerini çok işlevsel bulanlar olduğu gibi, akranların gülme, yardımcı olmama gibi davranışlarını da engelleyici olarak değerlendirdikleri görülmektedir (Aladağ, 2014). Bu bulgular doğrultusunda, süpervizörün yapıcı ve destekleyici geribildirimleri önemli görünmektedir. Süpervizyon hizmeti akran süpervizyonu olarak sunulabilir ve olumlu geribildirim vermeleri sağlanırsa öğrencilerin birbirlerinden de öğrenme sağlayacakları açıktır. Son olarak daha fazla okuma yapmaya ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Gerek kuramsal temel, gerekse beceriler ve danışanın getirdiği konu ile ilgili okumalar yapmanın kendi yetkinliklerini artırdığı görülmektedir.

İkinci ana tema kapsamındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde, bireyle psikolojik danışma uygulamaları sürecinde kendilerini sınırlandıran veya engelleyen faktörlerin en başında gelen iki konunun danışma sürecini danışanlarıyla yüz yüze yapamama ve ihtiyaç duydukları anlarda süpervizyon alamama olarak belirttikleri görülmektedir. Psikolojik danışmayı online olarak yürütmek, yüz yüze yürütmekten farklıdır ve ayrı beceriler gerektirmektedir. Pandemi dönemindeki kısıtlamalar nedeniyle zorunlu olarak yürütülen uzaktan psikolojik danışma için alt yapının oluşturulamaması söz konusudur. Uygun cihazlar, internet erişim sınırlığı, ev ortamındaki dikkat dağınıkları ve başkaları tarafından duyulma gibi riskler nedeniyle psikolojik danışmayı uygun şekilde yürütememe söz konusu olabilmektedir. Koçyiğit-Özyiğit ve Erkan-Atik (2021) yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanlar online psikolojik danışmalarda danışanların beden dilini görme, uygun tepkiler verme, güven ilişkisi oluşturma gibi konularda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda süpervizyon hizmeti veren kişiyle iletişim de e-mail ya da mesajlaşma ile sağlanabileceği için her zaman ulaşılması ve ihtiyaç duyulduğunda dönüt alınabilmesi de zorlaşmış görünmektedir. Süpervizyon süreci kadar, süpervizörün tutumu da engelleyici olarak algılanmaktadır. Nitekim bazı katılımcılar süpervizörün aşağılayıcı geribildirim vermelerini engelleyici etmen olarak değerlendirmişlerdir. Benzer şekilde süpervizörün eleştirel geribildirim vermesi ve süpervizörü hayal kırıklığına uğratmaktan dolayı da kaygı yaşadıklarını belirten psikolojik danışman adayları bulunmaktadır (Özteke-Kozan, 2018). Uzaktan süpervizyon eğer yazılı olarak veriliyorsa bu hem anlaşılmayı güçleştirmekte hem de yoğun bir mesajlaşma trafiğine sebep olabilmektedir.

Diğer bir zorlanmanın da danışan bulmak olduğu görülmüştür. Psikolojik danışman adayları yüz yüze eğitim sırasında kampüs içerisinde duyurular yaparak yardım arayan öğrencilere ulaşabilirken, uzaktan eğitim nedeniyle bu imkanları ortadan kalkmıştır. Bu da onların danışan bulmalarını zorlaştırmış olabilir. Büyükgöze-Kavas'ın (2011) yaptığı çalışmada psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma sürecinde danışan bulmak ve onların danışmaya devamlarını sağlamak en çok zorlandıkları konuların başında gelmektedir. Buna karşın pandemi sürecinde uzaktan psikolojik danışma sayesinde daha fazla popülasyona ulaştıkları için kolay danışan bulunduğunu söyleyen psikolojik danışmanlar da bulunmaktadır. Bu çalışma grubunun yüksek lisans ve doktora öğrencisi olduğu ve okul psikolojik danışmanı

olarak çalıştıkları göz önünde bulundurulmalıdır (Koçyiğit-Özyiğit ve Erkan-Atik, 2021). Kuramsal bilgi eksikliği, model uygulamaları görememe, kendini yetersiz hissetme nedeniyle de zorlandıkları görülmektedir. Öz-Soysal ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada okul psikolojik danışmanları lisans döneminde derslerin teoriye dayalı olduğundan, uygulamaların ve süpervizyonun yetersiz kaldığından şikayet etmişlerdir. Etkili süpervizyonun hem bireysel gelişimi hem de mesleki gelişimi sağladığını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Eryılmaz ve Mutlu, 2018). Bu bağlamda, psikolojik danışman adaylarının önceki yıllarda daha fazla okuma yapmaları sağlanabilir. Aynı zamanda önceki uygulama dersleri ve bu bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi kapsamında daha fazla pratik yaptırılıp dönütler verilmesi onların becerilerini artırabilir. Kendini yetersiz hisseden, kendine güvenmeyen öğrencileri de motive edip, desteklenmesi uygun görünmektedir.

Bu sayılan temalarla ilgili sık gözlenen ifadeler ise; “danışanın dirençleriyle baş etme konusundaki bilgi eksikliklerim olduğunu gördüm, aldığım eğitimin yetersiz kalması, pandemi sürecinde danışanın endişe ve korkularından dolayı danışanları danışma yapmaya ve bu süreci yüz yüze gerçekleştirme teklifinin danışanlardan tarafından reddedilmesi” olmuştur.

Psikolojik danışman adayları, danışma için uygun olmayan ortamlarda danışma yapma zorunda kaldıklarından profesyonel bir terapötik ortamın iyileştirici etkisinden yararlanamamış olmaları, ihtiyaç duyduğu bazı kaynaklara ulaşamamaları ve bazı kişilik özelliklerinin süreci yönetmelerinde olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden bazıları, “deneyimsizliğin verdiği tereddüt, çekingenlik, endişe, yetersizlik hissi ve yaşanan heyecan, kendi psikolojik rahatsızlığım ve gerçekçi olmayan düşüncelerim” ifadelerini kullandığı görülmüştür.

Üçüncü ana temada psikolojik danışman adayları, psikolojik danışma becerilerini iyileştirmek için önerilerde bulunmuşlardır. Bu incelemede önerilerin, dersin teorik ve uygulama kısımlarının yüz yüze yapılması önerisi en çok tekrarlananlardan ilk sırada yer alırken, daha az sayıda oturum daha çok danışan anlayışıyla dersin uygulama kriterlerinin belirlenmesi gerektiği ikinci sıra sıklığına sahiptir. Bu kapsamda alınan cevap örnekleri “bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini yüz yüze alma, derste hocamızın eşliğinde örnek uygulamalar yapma” şeklindedir. Bu öneriler, adayların daha fazla danışan tipi ve problem konusu görmek şeklinde yorumlanabilir. Eğitimin yüz yüze olmasıyla sınıf içi örnek uygulamalar sayesinde öğrencilerin becerileri görerek-model alarak-uygulayarak öğrenmeleri sağlanacağı için daha verimli olacağını düşünmüşlerdir.

Süpervizyonların ihtiyaç duyulduğunda yapılması, yine süpervizörlerin danışman adaylarına daha anlayışlı ve sıcak davranmaları gerektiği konuları sık tekrarlanan önerilerdendir. Bu önerilerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir; “süpervizörün daha olumlu tutum içinde olması, süpervizyon desteğinin daha etkili olabilmesi, süpervizyonun ihtiyaç duyulan zamanda verilmesi ve süpervizyona ayrılan sürenin daha uzun olması sayesinde danışman adaylarının ayrıntılı dönütler alabilmesi.” Büyükgöze-Kavas’ın (2011) yaptığı çalışmada psikolojik danışman adayları, süpervizörlerin karşılıklı konuşmaya açık olmasını

beklediklerini söylemişlerdir. Aladağ'ın (2014) çalışmasında da psikolojik danışman adayları süpervizyon hizmetlerinin yetersiz olduğunu söylediklerinde bunu süpervizörün anlayışla karşılama sonrasında rahatlama yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim nedeniyle süpervizöre ulaşmanın güç olması, anlık dönütler alınmaması, dönütlerin sıklıkla yazılı olarak verilmesi verimliliği düşürmüş olabilir.

Diğer öneriler bu dersin verildiği dönemden önce kuram bilgisi, teknik ve beceri kazandıran teorik ve uygulamalı derslerin sayısının ve ders saatinin artırılması, psikolojik danışma uygulaması için öğrencilere daha profesyonel ortamların sağlanması önerileri izlemektedir. “Online danışma yerine gerçek terapötik ortamın olumlu etkisinin oluşabilmesi için uygulamanın profesyonel ortamda yapılmasının sağlanması ve üniversitenin psikolojik danışma odalarının kullanıma açılması” önerilerini yazan öğrenci sayısı oldukça fazladır. Öz-Soysal ve ark. (2016) okul psikolojik danışmanlarının lisans düzeyinde iken daha fazla uygulama ve süpervizyon olan derslerin olması gerektiğini bulmuşlardır. Yine uzaktan eğitim nedeniyle psikolojik danışma yapılan ortamlar standarda uygun olmadığından, psikolojik danışman adayları terapötik ilişki kurmakta zorlanmış ve kendilerini güvende hissetmemiş olabilirler.

Ayrıca öğrencilerin sahip olduğu danışma sürecini yönetmesine engel olabilen bir takım kişisel sorunlarının üstesinden gelmesinde yardım edilmesi gerekliliği ve iyi bir psikolojik danışman özelliklerinin kazandırılmasına daha fazla önem verilmesi de diğer öneriler olarak kaydedilmiştir. Örneğin öneriler bölümünde iki öğrencinin “kendi psikolojik sorunlarım varken ve bu sorunları sürece bulaştırmamayı beceremiyorken nasıl sağlıklı bir danışma yapabilirim” şeklinde bir zorlantı içerisinde olduğu görülmektedir. Psikolojik danışman adaylarının önce kendi psikolojik sağlıkları korunmalı, aksi halde diğerlerine fayda sağlamak yerine zarar verme riski ortaya çıkmaktadır. Bunun sorumluluğu şüphesiz süpervizöre aittir.

Bu çalışmanın bulguları bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini yürüten uygulayıcılar için de önemli doğurgular içermektedir. İlk olarak, psikolojik danışman adaylarının teorik olarak daha donanımlı hale getirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. İkinci olarak uygulama becerilerini bu dersi almadan önce sınanması ve yeterliğin artırılması önemli görünmektedir. İlerleyen yıllarda uzaktan psikolojik danışma hizmeti verme olasılığına karşın, öğrencilerin bu konuda da yetkinliği artırılmalıdır. Son olarak -ancak daha az önemli olduğu için değil- süpervizyon hizmeti verirken daha ulaşılabilir olma, destekleyici olma ve sınıf ortamında örnek uygulamalar yapma gibi öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada pandemi döneminde psikolojik danışmanlık öğrencilerinin uygulama dersi deneyimleri araştırılmıştır. Öğrenciler becerilerini geliştirmek için farklı kaynaklara başvurmuşlardır. Buna rağmen uzaktan eğitimin sınırlı kaldığı da dikkati çekmiştir. Alana önemli katkısının yanında bu çalışmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışmanın örnekleme devlet üniversitesindeki PDR öğrencileri ile sınırlı olduğu için sonuçların genellenmesinde bu husus dikkate alınmalıdır. Bunun yanında veriler öz bildirim ölçekleri ile

toplandığından, sonraki çalışmalarda görüşme, gözlem gibi farklı veri kaynakları da kullanılması önerilmektedir. Sonraki araştırmalarda bireyle psikolojik danışma uygulamaları ve grupla psikolojik danışma uygulamaları gibi derslerin yüz yüze ve uzaktan yürütülmesine ilişkin faydalar ve sınırlılıklar karşılaştırılabilir.

Araştırmanın etik izinleri

Araştırmada öncelikle Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Sayı: E-72321963-020-149227) gerekli izin alınmıştır. Uygulama formlarının ön bölümünde uygulamaya ilişkin açıklama ve bilgilendirilmiş onam formu yer almıştır. Katılımcıların kimliğini açıklayıcı hiçbir veri talep edilmemiştir.

Kaynakça

- Aladağ, M. (2014). Psikolojik danışman eğitiminin farklı düzeylerinde bireyle psikolojik danışma uygulaması süpervizyonunda kritik olaylar. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 428-475.
- Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2009). *Fundamentals of clinical supervision* (4th ed.). Pearson.
- Büyükgöze-Kavas, A. (2011). Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 411-432
- CACREP Psikolojik Danışmanlık ve İlgili Programların Akreditasyonu Konseyi (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP]) Standartları (2009). Retrieved October 12, 2010, from <http://67.199.126.156/doc/2009%20Standards.pdf>.
- Carkhuff, R. R. (2000). *The art of helping in the 21st century*. U.S.A.: Human Resource Development Press, Inc.
- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (CACREP). (2009). 2009 standards. Retrieved from <http://www.cacrep.org/2009standards.html>.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. Ed. M Bütün & S. B. Demir). Sisyasal Yayın Dağıtım.
- Daşçı, E., Atik, G., Aşçıoğlu-Önal, A., Çelik, E.G. ve Güç, E. (2017). Psikolojik Danışman Adayları İçin Öz-Farkındalık ve Yönetim Stratejileri Ölçekleri: Türkçe formlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışması. IV. International Eurasian Educational Research Congress içinde (s.1544-1546). Pamukkale Üniversitesi.
- Egan, G. (1997). *Kişilerarası ilişkiler kurmada ve kişisel yardım hizmetini vermede sistematik bir model* (Çev. Ed. F. Akkoyun). Form Ofset.
- Ekoja, O. C. A., G.M, *Rural Youth extension programme and counseling as means of*

- eradicating gang delinquency in youths in Nigeria. *Journal of the Nigeria Society for Educational Psychologist* 2008, 6, 100-107.
- Eryılmaz, A. & Mutlu, T. (2018). Gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeline ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 123-141. DOI: 10.17755/esosder.306932
- Hackney, H. & Cormier, S. (2008). Psikolojik Danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı (Çev. T. Ergene ve S. Aydemir-Sevim). Mentis Yayıncılık
- Hill, C. E., Roffman, M., Stahl, J., Friedman, S., Hummel, A., & Wallace, C. (2008) Helping skills training for undergraduates: Outcomes and prediction of outcomes. *Journal of Counseling Psychology*, 55 (3), 359-370.
- Hill, E. C., Sullivan, C., Knox, S., & Schlosser, L. Z. (2007). Becoming psychotherapists: Experiences of novice trainees in a beginning graduate class. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(4), 434-449.
- Ivey, A. E., Ivey, M. B., & Zalaquett, C. P. (2018). *Intentional interviewing and counseling: Facilitating client development in a multicultural society*. 8 ed.; Independence, KY: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Gelso, C. J., & Carter, J. A. (1994). Components of the psychotherapy relationship: Their interaction and unfolding during treatment. *Journal of Counseling Psychology*, 41(3), 296–306. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.41.3.296>
- Rust, J. P., Raskin, J. D., & Hill, M. S. (2013). Problems of professional competence among counselor trainees: Programmatic issues and guidelines. *Counselor Education and Supervision*, 52(1), 30-42.
- Koçyiğit Özyiğit, M. ve Erkan Atik, Z. (2021). Covid-19 sürecinde psikolojik danışma ve süpervizyon: #evdekal Deneyimi. *Başkent University Journal of Educaiton*, 8(1), 253-274.
- Korban, İ. (2018). Psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin psikolojik danışma becerilerini yordama düzeyi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Meydan, B. (2014). Psikolojik danışman adaylarına psikolojik danışma becerilerinin kazandırılması: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29(3), 110-123.
- Nwokolo, C., Counseling teachers towards the effectiveness of new trends in educational sciences. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2009, 1, 1029–1032.

Öz Soysal, F. S. , Uz Baş, A. & Aysan, F. (2016). Okul Psikolojik Danışmanlarının Psikolojik Danışma Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri . Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 6(46), 53-69. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/42744/515914>

Özteke Kozan, H. İ. (2018). Psikolojik Danışman Adaylarının Danışma Uygulamasına Yönelik Kaygıları: Nitel Bir Yaklaşım. OPUS International Journal of Society Researches, 9(16) , 109-137 . DOI: 10.26466/opus.476077

Paw Eng See, N. M. I. S. A. (2008). Lukisan sebagai proses diagnosis dan intervensi rawatan dalam sesi kaunseling. Jurnal PERKAMA, (Kuala Lumpur: Persatuan Kaunseling Malaysia), 14.

Swank, J. M., Lambie, G. W., & Witta, E. L. (2012). An exploratory investigation of the Counseling Competencies Scale: A measure of counseling skills, dispositions, and behaviors. Counselor Education and Supervision, 51(3), 189-206.

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans_Programlari/Rehberlik_ve_Psikolojik_Danismanlik_Lisans_Programi.pdf